

Érvényesítsük végre a színházi műszaki és biztonsági előírásokat!

A Színpad előző számában cikksorozatot indítottam el, amelyben a műszak hangját kívánom felhangosítani, hogy azok is lásák és szembesüljenek azokkal a problémákkal, melyeknek megoldása az intézmények, színházak felső vezetőire is tartozik.

Sok kérdést, problémát vetettek fel a kérdezők, amelyekből most két igen fontos témakört ragadok ki, megígérve azt, hogy a többi kérdéssel is foglalkozni fogok a következőkben. A kérdezők kérésének megfelelően a neveiket nem említem, ahogy megígértem nekik, bár nem értem az okát.

A legtöbb észrevétel és kérdés a színpadpadlóval kapcsolatban hangzott el. Úgy látom, hogy az elmúlt két számban sok információt közölt az újság ezzel kapcsolatban, és vannak vitatható részek, melyek magyarázatra szorulnak. Emiatt újra elővettem ezt a témát, amelyben most megpróbálok rendet teremteni.

Induljunk el a „kályhától”. Elsőként ismertetem a művelődési és közoktatási miniszter 35/1997. (XII.5) számú rendeletének¹ idevágó fejezetét, amely a Színházművészeti Biztonsági Szabályzat ma is érvényes részeként kötelező érvényű. Idézem az idevonatkozó fejezetrészt:

„2.6.43. A színpadpadló egész felületét legalább 5000 N/m² egyenletesen megoszló és 2500 N koncentrált terhelésre kell méretezni. A koncentrált terhelés legkisebb hatófelülete 0,01 m² (100 cm²).

2.6.44. A színpadpadló legyen sima és egyenletes, de nem lehet csúszós. A felületkezelő anyag legyen könnyen tisztítható, de ne okozzon káprázást.

2.6.45. A színpadpadlót csak rozsdamentes facsavarral szabad rögzíteni. A padlóelemek érintkezési vonalában 1 mm-nél nagyobb rések nem lehetnek. A szintkülönbség az egyes elemek között a 2 mm-t nem haladhatja meg.

2.6.46. A színpadpadló létesítéséről vagy cseréjéről technológiai tervet kell készíteni, melynek tartalmaznia kell az anyag minőségét, megmunkálásának módját, finomságát, valamint a lerakásra és rögzítésére vonatkozó előírásait.”

A rendelethől is látszik, hogy a színpadpadlózásra vonatkozó technológiai terv elkészítése kötelező. A terv az, amely tartalmazza az elvégzendő összes munkafolyamatot, alapját képezi az árképzésnek, és a terv alapján lehet ellenőrizni a padlózás munkafolyamatait. Tehát válaszom: a technológiai terv készítése színpadpadlózás esetén nemcsak kötelező, hanem alapvető szükséglet a munkafolyamat lebonyolításához.

Arra a kérdésre, hogy lehet-e 1°-os borovi fenyőből színpadpadlót készíteni, a válaszom igen, de nem gazdaságos még akkor sem, ha a fogadószervezet a szükséges terhelhetőségi értéket biztosítja. Az 1°-os anyagnak a fogadószervezethez való rögzítése nem ad a padlózatnak kellő szilárdságot. A padlózathoz való rögzítéskor könnyen feltépődik és nincs stabil tartása. Az 1°-os faanyag (borovi fenyő) lerakása a már meglévő padlóra mindig problémát jelent a padlószint magassága miatt. Ezenkívül – szerintem – csak elírás, hogy a nútba szegezéssel való rögzítést írja az egyik ismertető cikk. A színpadpadlózásnál mindenkor csak rozsdamentes facsavart szabad használni, a szegezés szigorúan tilos. A dinamikus mozgás miatt ugyanis a szeg kilazulhat, és botlást, valamint balesetet idézhet elő. Tehát a szegezést felejtjük el a padlózat rögzítése esetében. Az 1°-os padlózást pedig csak kényszermegoldásként alkalmazzuk.

A színpadpadlózással kapcsolatos technológia egy „köbe vésett” előírás, hanem egy folyamatosan változó, mindig valami újat, jobbat hozó elképzelések tárháza, ha csak azt veszem alapul, hogy a 70-es évek óta mennyi új ötlet gazdagította a technológiát. Nagyon sokat tanultam a padlózást végző mesteremberektől és saját tapasztalataimból az eddig általam irányított 31 színpadpadlózási munkából. Ahogy most utólag

visszagondolok, nem volt két egyforma lerakási mód, mindegyik hozott valami újat, korszerűbbet, főleg a padlóanyag és annak vegyszeres kezelése esetében.

A Színpad 2016/2. számában megjelent cikk a színpadpadlózás technológiájáról igen sok igazságot tartalmaz, de az elmúlt években jelentős változások történtek. Csak egy példát említenék, a hossz- és keresztirányú gépi ragasztású padlóelemek alkalmazása és csomómentessé tétele sokkal biztonságosabb, mivel a változó, de egymással kapcsolódó szálirányok vetemedése szinte megszűnik az anyag ellentétes mozgása miatt. Ezenkívül a felületkezelések esetében is sok új vegyi anyag került forgalomba, melyek használata lényegesen előnyösebb a régiekkel szemben. Igény esetén szívesen ismertetem a ma legjobbnak ítélt technológiai változatot azzal, hogy ma igaz, de jövőre lehet, hogy még korszerűbb formát találunk ki.

A másik, sokak által felvetett kérdés az egyre hatalmasabb és súlyosabb díszletek megjelenése a színpadon, melyeknek építése és bontása időt rabló, súlyával károsítja a színpadpadlót, és nincs megoldva a mozgatása, tárolása és sokszor köze sincs az előadáshoz. Ezzel kapcsolatban azt kell elsőként leszögezнем, hogy nincs olyan rendelet, amely a díszletek nagyságát korlátozná. A súlyhatárokat bármely díszlet esetében teljesíthetők segéd- →

1. számú melléklet

Díszlettervezői nyilatkozat

Az intézmény neve:

A színdarab címe:

A bemutató tervezett időpontja:

A nevezett darab díszlete az érvényben lévő munkavédelmi rendelkezéseknek megfelelő, egészséges és biztonságos munkavégzésre alkalmas.

A tervtől való eltérések a következők:

.....

.....

Az eltéréseket az év hó napján a színház igazgatóságának átadott tervrajz és leírás tartalmazza.

..... 20 év hó nap

.....
tervező

¹ A rendelet teljes szövege az internetről letölthető.

→ eszközök közbeiktatásával. Akkor mi a megoldás, hogy gátat lehessen vetni a monumentális és túlsúlyos díszletalkotásoknak?

A választ egyértelműen ki lehet olvasni a Színházművészeti Biztonsági Szabályzat (SzBSz) idevonatkozó fejezeteiből. Idézem a rendelet idevonatkozó szövegét:

„4.9. Az új előadások díszletterveit, a kivitelezés előtt, a színház igazgatója által kijelölt színházi munkavédelmi szakemberrel véleményeztetni kell.”

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a díszlettervet még a kivitelezés előtt a színház igazgatója által megbízott személyek megtekinthetik és a véleményüket elmondhatják a tervvel kapcsolatban. Ezek a személyek általában az intézmény munkavédelmi vezetője mellett a műszaki vezető, a színpadfelügyelő vagy színpadmester, és esetleg még a fővilágosító. Tehát a rendelet szerint van mód a tervek bírálatára, csak élni kell a rendelet adta jogokkal.

Továbbmenve, a rendelet következő pontja az alábbiakat írja elő. Idézem a rendelet szövegét:

„4.10. Új díszlet színpadra állítása előtt a létesítésben közreműködő tervező az 1. számú mellékletben foglaltak, a kivitelező a 2. számú mellékletben foglaltak szerint köteles írásban nyilatkozni arról, hogy a munkavédelmi követelményeket megvalósították.”

A rendelet értelmezése szerint a tervezőnek és a kivitelezőnek írásban kell igazolni, hogy a tervbírálat során megkövetelt biztonsági követelményekben eleget tettek. A rendelkezés azonban még további ellenőrzést is előír. Idézem:

„4.11. A díszleteket és a színpadi berendezéseket használatba venni a 4.10. pontban meghatározottak, valamint a 3. számú melléklet szerint kitöltött felelős üzemeltetői nyilatkozat alapján a színház igazgatója által a 4. számú melléklet szerint írásban kiadott Díszlet-használatbavételi engedély alapján lehet.”

A rendelet fenti pontjaiban szereplő melléleteket – mind a négyet – eredetiben szemléltetem, melyek értelemszerű kitöltése egyrészt a díszlet okmányául szolgál, másrészt tartalmazza mindazon észrevételeket, melyek a tervezéstől a díszlet színpadra állításáig véleményként elhangzottak.

Tudatában vagyok annak, hogy a rendelet előírásainak pontos betartása nem fogja egy csapásra megszüntetni a monumentális díszlettervezési folyamatot, de feltétlenül rendezettebb körülményeket fog teremteni ezen a vonalon, ha mi is, vagyis a műszak is beleszólhat. Azt fel sem tételezem, hogy a művészeti vezetés ebben ne lenne partner, biztos vagyok benne, hogy ebben az esetben inkább a műszak hangja fog dominálni. Véleményem szerint feltétlenül élni kell a rendelet adta lehetőségekkel.

Van azonban az SzBSz rendeletnek még egy, a díszletkészítéssel kapcsolatos előírása:

„3.3.10. A scenikai tervek részeként, a díszletek felépítéséről, bontásáról és szállításáról technológiai tervet kell készíteni, amely tartalmazza a

2. számú melléklet

Díszletgyártói nyilatkozat

Az intézmény neve:
A színdarab címe:
A díszlet az érvényben lévő munkavédelmi előírások és az átadott tervrajz alapján készült el.
A díszlet kivitelezése az alábbiakban tér el a tervezetben leírt követelményektől:
.....
.....
.....
..... 20 év hó nap
.....
gyártásvezető

3. számú melléklet

Üzemeltetői nyilatkozat a díszlet színpadi használatba vételéhez

A díszlet a munkavédelmi követelmények szerint színpadi használatra alkalmas – nem alkalmas*
..... 20 év hó nap
.....
színpadi munka irányításával megbízott vezető
.....
fővilágosító

* A nem megfelelő aláhúzendő

4. számú melléklet

Díszlet-használatbavételi engedély

A színdarab címe:
A bemutató időpontja:
A tervezői és gyártói nyilatkozatok, valamint a színház üzemeltetőjének javaslata alapján a díszlet az egészséges és biztonságos munkavégzés követelményeinek megfelel, színpadi használatra alkalmas.
A nevezett színdarab díszletének használatba vételét engedélyezem.
..... 20 év hó nap
.....
igazgató

műveletek sorrendjét, a használandó eszközöket, egyéni védőeszközöket és a biztonságos munkavégzéshez szükséges helyi előírásokat.”

Ezt a technológiai tervet, amennyiben a díszlettervezőnek kell elkészíteni, biztos meggondolja, hogy milyen súlyokat tervez be a díszletébe. Sajnálatos, de eddig ilyen tervvel még nem sikerült találkoznom, de őszintén mondom, hogy az 1–4 mellékletű, díszletre vonatkozó okmány is csak nagyon ritkán került a kezembe. Pedig nagyon egyszerű lenne, ha a művészeti vezetés a díszlettervezővel kötendő szerződésbe belevenné a technológiai

terv elkészítésének feladatát. Ezenkívül az 1–4 melléklet szerinti ellenőrzésnek is lehet visszafogó hatása. A megalomániás díszleteket, ha nem is tudjuk megszüntetni, de mérsékelni van módunk, ha betartjuk és érvényt szerzünk a rendeleti előírásoknak. Ez csak kimondottan rajtunk múlik, és természetesen a művészeti vezetésen is, de szilárd meggyőződésem, hogy ebben partnerek lesznek, és a műszak mellé állnak.

Várom további kérdéseiket, véleményüket, problémáikat, hogy segíthessek...

SCHMIDT JÁNOS